

## ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора  
Чорної Вікторії Григорівни на дисертацію Гарата Михайла Романовича  
«Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної  
діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії  
за спеціальністю 081 – Право**

**Ступінь актуальності обраної теми.** Сектор містобудування відіграє важливу роль у розвитку економіки України. Об'єктивні потреби суспільства зумовлюють постійне збільшення масштабів містобудівної діяльності, нарощування обсягів будівництва як житлових, так і нежитлових об'єктів. До початку збройної агресії проти України та запровадження воєнного стану в 2022 році містобудування було одним з найбільш швидкозростаючих секторів вітчизняної економіки. Обсяг інвестицій у цей сектор сягав 22 мільярдів гривень на рік. Поза всяким сумнівом, темпи його розвитку стрімко збільшуватимуться і у поствоєнній Україні, яка потребуватиме відновлення житлового фонду після колосальних руйнувань, спричинених війною.

Варто зазначити, що, поряд із зростанням соціально-економічних масштабів містобудівної діяльності, підвищується також і рівень супутніх загроз.

Як відомо, будівництво являє собою сферу підвищеної небезпеки. Його здійснення завжди пов'язане з ризиками для цілісності об'єктів приватної власності і народного господарства, безпеки довілля та, в окремих випадках, для життя і здоров'я громадян. Крім того, містобудівна сфера, з огляду на свою економічну привабливість, часто-густо стає "майданчиком" для корупційних та інших посадових зловживань.

На цьому тлі особливо виразно проявляється проблема протидії адміністративним правопорушенням у сфері містобудування. Щороку в Україні фіксують сотні таких правопорушень. У ряді випадків вони ставали причиною нещасних випадків на будівництві, протестів громадськості, значних матеріальних втрат, спричинення шкоди довіллю.

Велика кількість адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності, суттєвий рівень їх суспільної шкоди, а також широке коло проблем, пов'язаних з їх виявленням та кваліфікацією, вимагають проведення ретельного наукового аналізу. На жаль, попри всю нагальність цієї потреби, питання відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері містобудівної діяльності тривалий час лишались поза увагою вітчизняних правників. Вони досить рідко висвітлюються в науковій літературі, і практично жодного разу не виступали самостійним предметом фундаментальних досліджень.

Саме тому, з особливою чіткістю проявляється актуальність дисертації М.Р.Гарата. Вона являє собою перше на вітчизняних теренах дослідження, спрямоване на вирішення актуальних проблем відповідальності за порушення містобудівних вимог, правил, норм і стандартів. З цією метою в дисертації визначається коло чинників і передумов, які сприяють деліктності у сфері містобудування; окреслюються перспективні шляхи їх нейтралізації;

пропонується комплекс нормотворчих, організаційних та інформаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності адміністративно-правової охорони містобудівних відносин.

**Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.** Слід відзначити високий науковий рівень дисертації та наукових публікацій Гарата М.Р., відповідність їх вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право».

Напрями дослідження корелюються з Пріоритетним напрямом розвитку науки і техніки на період до 2021 року (Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»), Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 р., № 5/2015), Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні (Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII).

Дисертація виконана у рамках науково-дослідної роботи за темою «Публічне право в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0120U103029), котра є складовою Плану науково-дослідної роботи Державного торговельно-економічного університету на 2022-2023 роки.

Про високий науковий рівень дисертації Гарата М.Р. можна судити з огляду на формування авторського підходу до визначення низки понять. Серед таких «суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення», під яким пропонується розуміти: елемент складу адміністративного правопорушення, який характеризує внутрішнє відношення особи до протиправного посягання, вчинюваного нею особисто (у разі вчинення правопорушення фізичною особою), або ж вчинюваного організацією внаслідок її рішення, дії або бездіяльності (у разі вчинення правопорушення юридичною особою) та багато інших.

Слід високо оцінити науковий рівень представленого автором підходу до дефініювання відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності тощо.

Спираючись на здобутки вітчизняної правової науки, кращий зарубіжний досвід, ґрунтовний аналіз чинного законодавства та правозастосовної практики, автор вибудовує реалістичну концепцію протидії деліктності у сфері містобудування. В рецензованій дисертації дістали розвиток перспективні напрями кодифікації вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства, оптимізації адміністративно-деліктного провадження, вдосконалення правозастосовної, практики.

Автором у дисертації представлено науково обґрунтоване теоретичне узагальнення й запропоновано нове вирішення наукового завдання, що виявляється у пропозиціях щодо вдосконалення інституту відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Наведено низку обґрунтованих наукових положень та висновків, здійснено тлумачення складних положень чинного національного законодавства, сформульовано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Слід схвально відзначити науковий рівень пропозицій автора щодо удосконалення окремих засад відповідальності за адміністративні

правопорушення у сфері містобудівної діяльності, пропозицій щодо внесення змін та доповнень до КУпАП, зокрема: запропоновано нову редакцію назви Глави 8 КУпАП (Глава 8. “Адміністративні правопорушення в промисловості, у сфері містобудування та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів”), як таку, що найбільш точно відповідає змісту охоронюваних нею суспільних відносин; обґрунтовано доцільність розробки та затвердження наказом Міністерства розвитку громад та територій України Інструкції щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення в сфері містобудівної діяльності;

Засвідчує належний науковий рівень дисертації представлена емпірична та методологічна основа дисертаційного дослідження. Емпіричну основу дослідження становлять: акти містобудівного законодавства, законодавчі та підзаконні акти з питань відповідальності за адміністративні проступки у сфері містобудівної діяльності; наукові праці (монографії, дисертації, статті тощо); матеріали юрисдикційної практики; статистичні дані Державної служби статистики України та Державної інспекції архітектури та містобудування України; результати опитувань суддів, керівників виконавчих органів з питань державного архітектурно-будівельного контролю та головних інспекторів будівельного нагляду ДІАМ; матеріали 515 справ про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Науковій обґрунтованості положень дисертації служить ретельно обрана дисертантом методологічна основа наукового пошуку. Автор використав як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Серед тих, які служили забезпеченню наукового рівня дисертації, такі, як логіко-семантичний та формально-юридичний, порівняльно-правовий, методи класифікації, групування, системно-структурний, системно-функціональний, статистичного аналізу, індуктивний метод та інші.

Слід зазначити, що перераховані методи були використані в органічному поєднанні та взаємозв'язку, що дало змогу всебічно розглянути предмет дослідження, висвітлити пов'язані з ним проблеми, виробити комплексний підхід до їхнього вирішення.

Основні положення та результати дисертації знайшли відображення у 10 наукових публікаціях, зокрема, у 4 статтях, опублікованих у вітчизняних фахових виданнях, 1 статті, опублікованій у зарубіжному періодичному науковому виданні з юридичних наук, 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Високий науковий рівень публікацій здобувача засвідчується тим, що у них автор демонструє високий рівень теоретичної підготовки, всебічність розуміння проблем, що виникають під час відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності, оригінальність мислення та здатність його до самостійної наукової роботи і формування ефективних шляхів визначення окреслених наукових проблем.

Аналіз дисертації М.Р.Гарата дозволяє зробити висновок про обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій. Наочне свідчення тому – значний обсяг використаних джерел (249 найменувань), серед яких: акти вітчизняного та зарубіжного законодавства, наукові праці провідних

вчених сучасності, матеріали юрисдикційної практики, результати комплексу соціологічних заходів.

**Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.**

На особливу увагу заслуговує наукова новизна одержаних результатів. Дисертація М.Р.Гарата стала вагомим внеском у розвиток доктринального уявлення про підстави адміністративної відповідальності юридичних осіб, структуру адміністративно-деліктного провадження, дефініції понять “адміністративно-правова охорона”, “адміністративне правопорушення (проступок)”, “вина”, “вина юридичної особи”, “умисел”, “необережність” та ін.

Сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення проблематики адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері містобудування. На мій погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених правовим та організаційним аспектам функціонування будівельної галузі.

Зважаючи на зазначене, можна констатувати високий науковий рівень новизни представлених результатів дисертаційної роботи Гарата М.Р., вагому роль для науки адміністративного права загалом.

**Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.**

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, зумовлений, насамперед, раціональною та логічно узгодженою структурою дисертаційної роботи, використанням усього методологічного арсеналу сучасної правової науки. У дисертації з урахуванням мети і завдань дослідження сформовано сучасний методологічний інструментарій, який охоплює загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання. Серед найбільш вагомих методів виокремлено логіко-семантичний та формально-юридичний, порівняльно-правовий, методи класифікації, групування, системно-структурний, системно-функціональний, статистичного аналізу, індуктивний метод та інші.

Обґрунтованість наукових положень дисертації також зумовлена підтвердженими результатами наукових пошуків, широкою емпіричною базою, широким переліком використаних наукових праць, наукової та навчальної літератури, чинних нормативно-правових актів.

**Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.**

Визначене дисертантом наукове завдання виконано. Гаратом М.Р. у дисертації провів теоретичне узагальнення й запропонував нове вирішення наукового завдання, що виявляється у пропозиціях щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення в сфері містобудування. Ним наведено низку нових наукових положень та висновків, тлумачиться чинне національне законодавство, сформульовано пропозиції та рекомендації удосконалення відповідальності за правопорушення в сфері містобудування. Зміст зазначених елементів наукової новизни та їх доведення в дисертаційній роботі дають

можливість стверджувати, що її розділи у повному обсязі розкривають мету, завдання дисертаційного дослідження, а висновки свідчать про високий рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Якісний підхід до оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності, обрання методів наукового пошуку мав велике значення для отримання наукових результатів дисертаційного дослідження.

**Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.** Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані при: розробці проекту Кодексу України про адміністративні проступки; удосконаленні понятійно-категоріального апарату адміністративно-деліктного та будівельного законодавства; оптимізації системи адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення в сфері містобудівної діяльності; розробці методик виявлення, припинення та кваліфікації таких правопорушень; реалізації грантових і держбюджетних науково-дослідних проектів з питань адміністративно-правової охороши галузевих відносин; розробці методичного забезпечення та викладанні правничих навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження М.Р.Гарата викладені в 10 наукових публікаціях (з них 5 – у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях з юридичних наук), що свідчить про повноту викладу матеріалу дослідження в друкованих працях.

**Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.** Дисертація загалом є завершеною працею, в якій у логічній послідовності розкрита мета і завдання дослідження, складається із анотації, вступу, 3 розділів, 10 підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Структура дисертаційного дослідження надає можливість отримати цілісну уяву щодо відповідальності за правопорушення в сфері містобудування. Повний обсяг дисертації становить 264 сторінки, з яких: 204 сторінки – основний текст, 28 – список використаних джерел (249 найменувань), додатки – 13 сторінок.

**Анотація.** Анотація є відображенням узагальненого короткого викладу основного змісту дисертаційної роботи Гарата М.Р., викладена державною та англійською мовами та дозволяє сформувати цілісне уявлення щодо змісту та результатів наукового пошуку автора щодо відповідальності за правопорушення в сфері містобудування, а також шляхів вирішення проблем правозастосовної практики у цій сфері. У анотації представлено основні результати наукового дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, мету та завдання роботи, об'єкт та предмет, емпіричну базу дослідження, окреслено методологічну основу роботи, її наукову новизну, визначено значення одержаних результатів; наведено інформацію про апробацію основних положень роботи та публікації за темою дослідження, визначено структуру та обсяг дисертації.

В першому розділі «Теоретико-правові засади відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності» визначено,

що вирішення актуальних проблем адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері містобудівної діяльності передбачає розробку широкого кола правових, організаційних, методичних та інших заходів, покликаних забезпечити об'єктивний, кваліфікований розгляд та правильне вирішення відповідних адміністративних справ. Проте, насамперед, для реалізації цього завдання потрібно створити належне наукове підґрунтя. Без формування теоретичного базису, вивчення передового досвіду, аналізу статистичних показників та проведення соціологічних заходів неможливо ні розробити ефективний план дій, ані системно втілити його у життя.

Разом із тим, аналіз сучасних правових досліджень у сфері містобудівної діяльності змушує констатувати, що попри наявність сталого інтересу до відповідної проблематики, окремі її важливі аспекти перебувають поза увагою наукового загалу. Одним з таких малодосліджених аспектів є адміністративна відповідальність як провідний засіб адміністративно-правової охорони сфери містобудування. За відсутності якісного наукового забезпечення, оновлення актів та окремих положень законодавства (у тому числі – законодавства про адміністративну відповідальність у сфері містобудування) здійснюється безсистемно, що обумовило появу ряду юридичних колізій, прогалин, дублювань і неточностей. У свою чергу, недоліки адміністративно-деліктного законодавства вкрай негативно відбиваються на результатах юрисдикційної практики, зумовлюючи помилки при кваліфікації правопорушень, здійсненні процесуальних дій та накладенні адміністративних стягнень.

У світлі викладеного постає необхідність спрямування потенціалу вітчизняної правової науки на вирішення актуальних проблем адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

**Зміст другого розділу дисертації «Адміністративно-правова характеристика складів правопорушень у сфері містобудівної діяльності»** здійснено аналіз складів адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності, їх законодавчого закріплення, а також практики їх встановлення в ході адміністративно-правової кваліфікації дає підстави констатувати наявність багатьох наукових і практичних проблем, котрі негативно впливають на застосування відповідних адміністративно-деліктних норм. Наявні проблеми проявляються на доктринальному, нормативно-правовому і правозастосовному рівнях. Значна їх частина має загальноінституційний характер. Це, зокрема, прогалини в загальній теорії адміністративного права, системні недоліки адміністративно-деліктного законодавства, недостатній рівень професійної підготовки суб'єктів юрисдикційної діяльності тощо. Ці та інші проблеми не просто знижують ефективність боротьби з правопорушеннями у сфері містобудівної діяльності, але й гальмують розвиток інституту адміністративної відповідальності у цілому.

**Третій розділ дисертаційної роботи «Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності»** містить аналіз практичних аспектів провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності дозволяє констатувати наявність численних порушень на всіх його стадіях та етапах. Найбільш

поширеними з них є: здійснення адміністративного розслідування справи без достатніх на те правових підстав; неналежне оформлення адміністративних протоколів; невстановлення всіх обставин, які мають значення для об'єктивного вирішення справи (відсутність надійної доказової бази); помилки у кваліфікації; порушення строків здійснення окремих процесуальних дій; неналежне повідомлення суб'єкта містобудівної діяльності про час і місце розгляду порушеної стосовно нього справи; порушення вимог щодо оформлення постанови про накладення адміністративного стягнення; неврахування обставин, які впливають на індивідуалізацію адміністративної відповідальності, тощо.

Дисертацію завершують обґрунтовані, логічні, засновані на всьому попередньо викладеному матеріалі **висновки**. Висновки, представлені дисертантом у роботі, є об'ємними, логічними, такими, що відображають опрацьований теоретичний та практичний матеріал, слугують вирішенню поставлених завдань та досягненню заявленої дисертантом мети дисертаційної роботи.

**Список використаних джерел** складається з 249 найменувань й охоплює наукові праці вітчизняних та іноземних авторів, джерела у вітчизняних та іноземних виданнях, нормативні акти, тощо. У дисертаційній роботі є посилання на відповідні джерела інформації, а також дотримані усі норми законодавства про авторське право. Порушення академічної доброчесності не виявлено. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Структура дисертаційної роботи, обрана з урахуванням теоретичних та практичних аспектів проблеми, сприяла належному висвітленню предмету дисертаційної роботи, забезпечила обґрунтованість основних положень роботи, засвідчила наукову та практичну значущість дисертації, високий рівень отриманих у процесі дослідження результатів, вміння-належним чином аргументувати обрану наукову позицію.

**Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.**

Основні положення та результати дисертації знайшли відображення у 10 наукових публікаціях, зокрема, у 4 статтях, опублікованих у вітчизняних фахових виданнях, 1 статті, опублікованій у зарубіжному періодичному науковому виданні з юридичних наук, 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

**Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці.**

Здобутки дисертаційного дослідження Гарата М.Р. мають вагому як теоретичну, так і практичну цінність та можуть бути використані в якості основи для поглиблення наукових учень щодо відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності, а також практичної реалізації запропонованих змін до законодавства та практики його реалізації.

**Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.**

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертації, як актуальність, наукова новизна, практична значущість,

методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття. Робота М.Р.Гарата є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, важливе, і з точки зору правової охорони містобудування, і з точки зору розвитку інституту адміністративної відповідальності.

**Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.** Поряд із позитивними моментами, дисертації М.Р.Гарата характеризується наявністю окремих дискусійних положень, зокрема:

1. Розглядаючи явище адміністративно-правової охорони крізь призму діяльнісного підходу, М.Р.Гарат вбачає у ньому “особливий напрям діяльності публічної адміністрації, який реалізується засобами переконання та примусу...”. З таким підходом можна погодитись лише частково. Дійсно, адміністративно-правова охорона, задання якої полягає у запобіганні та протидії правопорушенням, спирається на примус, як основний метод реагування держави на порушення правил, встановлених нею у тій або іншій сфері суспільних відносин. Разом з тим, адміністративно-правова охорона в цілому та адміністративно-правова охорона сфери містобудування зокрема, не втілюються засобами переконання. Як відомо, засоби переконання малоефективні на етапі, коли виникає об’єктивна потреба у припиненні правопорушень та притягненні порушників до відповідальності. Це, у свою чергу, ставить під питання обґрунтованість їх включення до системи засобів адміністративно-правової охорони.

2. Крізь дисертацію М.Р.Гарата червоною ниткою проходить ідея про доцільність запровадження відповідальності юридичних осіб за адміністративні правопорушення (проступки). У якості одного з практичних кроків на шляху її реалізації автор пропонує змінити законодавче визначення поняття адміністративного правопорушення (проступку), закріплене у ч. 1 ст. 9 КУпАП, виклавши його у такій редакції: “Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність фізичної особи або протиправне діяння юридичної особи, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність”. З контексту пропонованого визначення випливає, що винність пропонується вважати ознакою правопорушень, вчинюваних тільки фізичними особами. Натомість, правопорушення юридичних осіб названою ознакою не характеризуються.

Зауважу, що подібний концепт адміністративного правопорушення юридичної особи є вельми суперечливим, оскільки він не відповідає принципу винної відповідальності за адміністративні правопорушення (проступки). Крім того, він недостатньо добре корелюється із іншими законодавчими пропозиціями М.Р.Гарата, зокрема, із пропозицією доповнити КУпАП статтею 11-1 “Вина юридичної особи”.

3. Дисертація містить багато пропозицій щодо змін до Закону України від 14.10.1994 р. №208/94-ВР “Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності”. Загальна кількість пропонованих змін настільки значна,



що найбільш раціональним способом реалізації втілених ними ідей є розробка та прийняття нового закону з питань адміністративної відповідальності суб'єктів містобудування - юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців. Однак, цей спосіб лишився поза увагою дослідника.

4. Окремі висновки дисертації видаються недостатньо конкретними. Так, наприклад, у своїй дисертації М.Р.Гарат пропонує закріпити у Законі України від 17.02.2011 р. № 3038-VI "Про регулювання містобудівної діяльності" науково-обґрунтоване визначення поняття "будівництво", яке б з максимально повно розкривало сутність і складові елементи цього організаційно-виробничого процесу. При цьому, автор не наводить власної дефініції поняття "будівництво", а лише обмежується констатацією необхідності її законодавчого закріплення.

Підсумовуючи огляд дискусійних положень дисертації М.Р.Гарата, маю наголосити, що вони не впливають на позитивну оцінку цієї роботи. Їх наявність обумовлена процесом творчого пошуку, притаманного будь-якому ґрунтовному та якісному науковому дослідженню.

**Відсутність порушень академічної доброчесності.** У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. У дисертації не виявлено текстових запозичень, використання ідей, наукових матеріалів і результатів інших авторів без посилання на джерела та інших випадків порушення академічної доброчесності. Дисертація відповідає вимогам, які пред'являються до дисертаційних досліджень, є оригінальною, самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати.

**Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.**

У цілому опонована робота є самостійним і завершеним науковим дослідженням, в якому отримані науково-обґрунтовані результатами, що в сукупності мають істотне значення для розвитку адміністративно-правової науки, правового регулювання адміністративно-деліктних відносин та правозастосовної практики у сфері містобудування. Дисертація виконана на високому якісному рівні, предмет дослідження розглянутий усебічно, мета і завдання дослідження – досягнуті та належним чином відображені у висновках роботи.

Дисертант продемонстрував глибоке знання проблематики дослідження, уміння виявляти, ставити та вирішувати складні наукові і практичні проблеми, генерувати нові ідеї, окреслювати нові підходи до вирішення складних завдань юридичної практики, опрацьовувати великі масиви даних, будувати наукові класифікації, формулювати авторські дефініції правових категорій і понять, розробляти конкретні пропозиції по вдосконаленню правових, організаційних і методичних засад адміністративної відповідальності.

Основні результати дослідження висвітлені на сторінках 8 наукових публікацій, цілі та висновки яких обґрунтовують ключові положення і висновки дисертації.

Усе вищевикладене свідчить про те, що дисертація Гарата Михайла Романовича за темою «Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії (зокрема,

вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016р. № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022р. №44, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019р. № 167, а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2017р. № 40), а її автор **Гарат Михайло Романович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 081 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент –**

**доктор юридичних наук, професор,  
професор кафедри публічного та міжнародного права  
Київського національного  
економічного університету імені Вадима Гетьмана**

*В.Г. Чорна* **В.Г. Чорна**



*В.Г. Чорна*  
**ЗАСВІДЧУЮ**  
Начальник відділу кадрів  
Київського національного економічного  
університету імені Вадима Гетьмана

*М.С. Черепенюк*

«    »    20    р.